

Araştırma Makalesi

NARA-GRİD ESASINA DAYALI ÖZGÜNLÜK DEĞERLENDİRMESİ**F. Yasemin Saygıner[†], Leyla Suri^{††}**[†] İstanbul Ticaret Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul, Türkiye^{††} İstanbul Ticaret Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, İstanbul, Türkiye**fyasemin.sayginer@ticaret.edu.tr, lsuri@ticaret.edu.tr**

0009-0005-3556-904X, 0000-0002-3225-1221

Atıf/Citation: SAYGINER, F.Y., SURI, L., (2024). Nara-Grid Esasına Dayalı Özgünlük Değerlendirmesi, Journal of Technology and Applied Sciences 7(2) s.57-72, DOI: 10.56809/icujtas.1474330**ÖZET**

Giriş: Uyarlanabilir yeniden kullanım, kültür varlıklarının somut ve soyut özelliklerini gelecek nesillere anlatmayı ve aktarılmayı amaçlayan bir koruma stratejisidir. Mevcut binaların yeni işlevler için dönüştürülmesi ve restore edilmesi karmaşık bir süreçtir ve yapısal analiz, bir kültür varlığı olarak tanımlanmasına neden olan değerlerin belirlenmesi, yeni işlevlerin tanımlanması ve tasarım stratejilerinin geliştirilmesi gibi bir dizi faktörü dikkate almayı gerektirmektedir. Bu sürecin başarısı, yapının değerlendirilmesine bağlı olarak doğru işlevin ve yöntemin seçilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu yapıların, fiziki değerlerinin yanında özgünlüklerinin de korunması, giderek ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte, özgünlüğün koruma bağlamında ne anlama geldiği ve nasıl ifade edilebileceğine ilişkin ortak bir görüş henüz oluşturulamamıştır. Nara Özgünlük Belgesi'ne dayanan Nara-Gridi, bu eksikliği gidermek için tasarlanmış bir araçtır. Bu çalışmada, söz konusu yöntem Teutonia Binası yeniden kullanım projesi bağlamında incelenmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, uyarlanabilir yeniden kullanım bağlamında kültür varlıklarının soyut değerlerini vurgulayarak 'Nara-Grid'i yöntemini incelemek ve bir değerlendirme aracı olarak, nasıl kullanılabileceğini araştırmaktır. Ayrıca, yöntemin faydaları ve nasıl geliştirilebileceği konusunda bir örnek yapı üzerinden incelenmesi hedeflenmektedir.

Araştırma Sorunu: Çalışma, uyarlanabilir yeniden kullanımda özgünlüğün korunması için yapı özelinde özgünlüğün ne şekilde belirlenebileceğine odaklanmaktadır.

Yöntem: 'Nara-Grid'i yöntemi kullanılarak Teutonia Binası'nın yeniden kullanım projesi değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, sürece ilişkin genel bir anlayışa ulaşmak için uluslararası düzeyde bir literatür taraması yapılmış ve mevcut bilgi birikimi gözden geçirilmiştir. Bu bağlamda, mimari eğitim için geliştirilmiş 'Kültürel Değer Matris'i (Cultural Value Matrix) de incelenmiştir.

Bulgular: 'Nara-Grid'i, kültür varlıklarının somut olmayan değerlerinin ortaya çıkarmak için bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilir ve bu bağlamda yapıların yeniden kullanımında, strateji belirleme sürecine rehberlik ederek benzer yapıların uyarlanabilir yeniden kullanımına katkıda bulunabilir. Yapı sahipleri, proje geliştiricileri ve koruma profesyonelleri, Nara Grid kullanarak somut olmayan sanatsal, tarihsel, sosyal ve bilimsel değerleri belirleyebilirler. Bu nedenle, kültür varlıklarının koruma sürecinde dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kültür Varlıkları, Soyut Değerler, Uyarlanabilir Yeniden Kullanım, Nara-Grid, objektif değerlendirme

Geliş/Received : 28.04.2024
Gözden Geçirme/Revised : 09.05.2024
Kabul/Accepted : 21.05.2024

THE ASSESSMENT OF AUTHENTICITY BASED ON THE NARA-GRID

ABSTRACT

Introduction: The goal of adaptive reuse as a conservation strategy is to pass on to future generations the tangible and intangible qualities of cultural assets. The conversion and restoration of existing buildings for new uses is a complex process that requires considering a number of factors, such as structural analysis, identifying the values that made the building eligible for designation as a cultural property, defining new functions, and developing design strategies. Choosing the appropriate function and approach based on the building's evaluation is crucial to the process's success. In addition to their physical worth, the preservation of these buildings' authenticity is becoming more and more important. However, a common view of what authenticity means regarding conservation and how it can be expressed has yet to be established. The Nara Grid, based on the Nara Document of Authenticity, is a tool designed to fill this gap. In this study, this method was examined in the context of the Teutonia Building adaptive reuse project.

Objective: By highlighting the intangible values of cultural assets in the context of adaptive reuse, this study aims to analyze the 'Nara Grid' method and investigate its potential applications as an assessment tool. Furthermore, it is aimed at examining the benefits of the method and how it can be improved through a case study.

Research Question: The study focuses on how authenticity can be determined for a building in order to preserve its authenticity in adaptive reuse.

Method: The Teutonia Building adaptive reuse project was assessed using the Nara Grid method. To this end, an international literature review was conducted, and existing knowledge was reviewed to gain a general understanding of the process. In this context, the Cultural Value Matrix, developed for the education of heritage architects, has also been studied.

Findings: The Nara Grid can be considered a step forward as an assessment tool to reveal the intangible values of cultural assets and, therefore, to guide the process of determining a strategy for their reuse in this context and to contribute to the adaptive reuse of similar structures. Building owners, project developers, and conservationists can determine intangible artistic, historical, social, and scientific values with the use of the Nara-Grid. Therefore, it should be taken into consideration in the conservation process of cultural assets.

Keywords: Cultural Heritage, Intangible Values, Adaptive Reuse, Nara-Grid, Objective Evaluation

1. GİRİŞ

Bir koruma stratejisi olarak uyarlanabilir yeniden kullanım, gelecek nesillere kültür varlıklarının somut ve soyut özelliklerinin korunmasını, anlaşılmasını ve aktarılmasını amaçlamaktadır. Tarihi yapıların yeni bir işlevle tekrar kullanıma sunulması, kültürel mirasın korunmasında etkili bir strateji ve yeni bir disiplin olarak mimarlık, iç mimarlık ve korumanın kesişiminde entelektüel bir faaliyet alanını temsil etmektedir (Plevoets, 2014).

Genelde, mevcut binaların yeni - bazen de aynı işlev için sağlıklılaştırması veya restorasyonunu içeren süreç, oldukça karmaşık adımları içerir. Yapının analiz edilmesi, bir kültür varlığı olarak tanımlanmasına neden olan değerlerin ortaya konması, yeni işlevinin belirlenmesi ve tasarım stratejisine karar verilmesi, bir dizi faktörü dikkate almayı gerektirmektedir. Bu sürecin başarısı, doğru işlevin ve müdahale yönteminin seçilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Ancak, kültür varlıklarının uyarlanabilir yeniden kullanımı için tanımlanmış bir karar süreci ne yazık ki henüz mevcut değil. Aynı zamanda somut olmayan değerlerin objektif olarak belirlenmesi ve daha sonra tasarıma dahil edilmesi, kendi içinde çok belirsiz bir süreçtir. Yoruma açık keyfi kararlarla kültür varlıklarının uygunsuz şekilde kullanılması, değer kayıplarına yol açabileceği için miras yapısına uygulanacak doğru işlevin ve uygulama stratejilerinin belirlenmesi, en önemli zorluklardandır.

Bu çalışma, uyarlanabilir yeniden kullanım bağlamında somut olmayan değerlerin belirlenmesi konusunda, iki değerlendirme yöntemini incelemeyi ve bir örnek yapı üzerinden uyarlanabilir yeniden kullanım süreçlerini analiz etmeyi hedeflemektedir.

1847 yılında kurulmuş bir Türk-Alman dostluk kulübünün kültür üretim mekânı olan “*Teutonia Binası*”nın işlev değişikliği ile yeniden kullanımı için yapılan proje ve restorasyon çalışmaları, ‘Nara-Grid’i ile değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen veriler, restorasyon sürecinde proje, uygulama ve belgeleme aşamalarında yapıda bizzat çalışan yazarın kendi deneyim ve bulgularından, beraber çalıştığı diğer meslek profesyonellerinden edindiği bilgilerden, Teutonia Kulüp arşivlerinden ve konuyu irdeleyen literatür taramalarından elde edilmiştir.

2. KORUMA VE UYARLANABİLİR YENİDEN KULLANIM (adaptive reuse)

2.1. Tanım, Kavramsal Bağlam ve Teorik Yaklaşımlar

“**Adaptive**” Türkçe karşılığı olarak, ‘uyum sağlayıcı davranış’, ‘değişen koşullara uyum sağlayacak şekilde değişebilme yeteneğine sahip olmak’ veya ‘farklı koşullara uyacak şekilde hızla değişebilme’, ‘*uyarlayıcı*’, ‘*uyarlanabilir*’, ‘*uyarlanır*’, ‘*uydurulabilir*’, ‘*uyarlamalı*’, ‘*uyumsal*’, ‘*uyumlu*’, ‘*uyum sağlayabilen*’ veya ‘*değişime uygun*’ şeklinde kullanılmaktadır; Latince adaptare=uyum sağlamak kelimesinden türetilmiştir. Adaptasyon (adaptation), adapte (adapted), gibi kelimeler Türkçe sözlükte bulunmakla beraber, yaygın olarak kullanılmamaktadır.

“**Adaptive reuse**”, Türkçe tez ve makalelerde çoğunlukla “**uyarlanabilir yeniden kullanım**” olarak geçtiği için, yerleşik bir terim olarak kabul edilmiş ve bu çalışmada kullanılmıştır (Aras, 2022; Bucak, 2023; Erdoğan, 2022; Erkoç, 2022; Geyyas, 2019; Gül, 2023; Uyumaz, 2023; Zakikeh, 2022). Sadece bir makalede “uyarlamalı yeniden kullanım” terimine rastlanmıştır (Atmaca, 2022). “Adaptif yeniden kullanım” ise, yabancı kökenli olduğu için tercih edilmemiştir.

İngilizce terim, literatüre yaklaşık elli yıl önce girmiş ve henüz tam anlamıyla bir tanımı sağlanamamıştır (Plevoets, 2013). Bu muğlaklığın nedenlerini Plevoets şöyle açıklıyor: “uyarlanabilir yeniden kullanım” adı altında yapılan müdahalelerin nevi çok değişkenlik göstermekte ve/veya amaçları tamamen farklı olabilmekte (estetik, teknik veya işlevsel) ve son olarak, terimin yıllardır özensiz bir şekilde kullanılmış olması, doğru bir tanımlamayı zorlaştırmaktadır (Giebeler, 2009; Plevoets 2013 aktardığı şekilde).

Kültür varlıklarının uyarlanabilir yeniden kullanımı, uluslararası miras koruma belgelerinde ve yasalarında önerilen bir çözüm olarak belirtilmiştir (Jokilehto, 2007; Machado, 1976; Venedik Tüzüğü, 1964). Yeniden kullanım, binaların tarihi özelliklerini korurken yeni kullanımlara uyum sağlayan bir süreç olarak tanımlanır (Bullen&Love, 2011a) ve yapıların sağduyu, sorumluluk ve sürdürülebilirlikle, esnek bir şekilde dönüştürülmesine yönelik bir stratejidir. Bu strateji, yenilikçi (yeniden kullanım) konseptlerle korumaya değer yapıların konservasyonunu sağlayarak, döküntü şehir bölgelerinin de canlandırılmasını sağlama potansiyelini barındırır. Ayrıca bir binanın ömrünü yapı, kabuk, hatta malzemeleri dâhil olmak üzere, tümünü veya bir kısmını koruyarak uzatabilir. Bu model, sadece tarihi değeri olan yapılarla sınırlı olmayıp, kullanım değeri kalmamış tüm yapılar için bir strateji olabileceği gibi, yine de her bina için uygun değildir. Uygunluğun kriterlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi, sağlıklı karar verebilmeyi kolaylaştırmaktadır.

Mevcut yapı stokunu kullanıma yönelik dönüştürmek, şehirlerin tarihi kimliklerinin korunmasının çok ötesinde, günümüzde ekonomik ve ekolojik bir zorunluluk olarak da görülmektedir. Var olanı yıkarak yenilemek yerine, tamir etmek, güçlendirmek ve güncel şartlara uygun iyileştirmek, yeşil alanların ve kaynakların korunmasını sağlamaktadır. Batı ülkelerinde, bu konuda daha yaygın bir bilinç hakim olduğundan, mevcut yapıların dönüştürülmesi şimdiden yaygınlaşmış durumda; gelecekte ise bu tür projelerin inşaat faaliyetlerinin büyük bir kısmını oluşturacağı öngörülmektedir (Schittich, 2012). Tarihi yapıların bu süreçteki avantajı, sanayi öncesine ait olmalarından kaynaklanmıştır. Bu yapılar genellikle doğal, sağlıklı ve geri dönüştürülebilir elemanlardan kullanılarak inşa edildiği için zaten ekolojik niteliktedir.

Orbaşlı ve Vellinga (2020), (uyarlanabilir) yeniden kullanım kavramını, bir binanın işlevinin değişen ihtiyaçlarına uyum sağlamak veya yeni bir işlevle kullanılmak için, bilinçli ve planlı bir şekilde değiştirilmesi” olarak ifade eder. Bu süreç, ekonomik ve sosyal fayda amaçlanan planlı bir yenileme faaliyeti ve iç mekân,

mimari ve şehir planlama ölçeklerini kapsayan, ekonomik, ekolojik, kültürel, sosyal ve politik kaygılarla birleşen, yeni bir entelektüel ve uygulama alanı haline gelmiştir (Orbaşlı & Vellinga, 2020).

Bullen (2007)'e göre, uyarlanabilir yeniden kullanım kavramı, zorunlu olarak işlev değişikliğini gerektirmez. Örneğin konut olarak kullanılan bir ev, yeniden konut olarak kullanılmadan evvel kullanım standartlarını yükseltici ve yapının ömrünü uzatan 'yeniden modelleme', 'güçlendirme', 'dönüştürme', 'adaptasyon', 'rehabilitasyon' veya 'yenileme' gibi işlemlere tabi tutulabilir.

Yapının ana strüktürünün, genellikle ilk yapılış amacından daha uzun bir ömrü vardır. Bundan dolayı, nesiller boyunca yeniden kullanılmışlar ve böylece fiziksel çevrelerinde, süreklilik ve tutarlılık sağlamışlardır (Cantacuzino, 1975)

Robiglio, uyarlanabilir yeniden kullanımı: “tasarlandığı işlevini kaybetmiş anıtların, binaların veya altyapının, küçük ancak dönüştürücü araçlarla, yeni donanımlara ve kullanımlara uyarlanarak, yeniden kullanma süreci” olarak tanımlamış; mimaride ise, yapının şekli değişmeden işlevinin değişmesi, yeni ile eski işlev arasındaki bağlayıcı bir yol olarak ifade etmiştir (Mohamed&Alaudin, 2016).

Uyarlama, bakımın ötesinde yapının kapasitesini, işlevini veya performansını değiştiren, kısaca yapılan herhangi bir müdahaleye denir (Douglas, 2006). Gezegenin kaynakları azaldıkça, mevcut yer ve mekânların yeniden kullanılması ve bunlara yönelik tutum da, bir dönüşüm geçirmektedir.

Genel anlamda uyarlanabilir yeniden kullanım, mevcut bir yapının, ilk tasarım amacının dışında fiziksel ve genelde işlevsel değişikliklerle, yeniden kullanılması anlamına gelmektedir. Mimari mirasın birden fazla işlevle kullanılması ise, hizmetini en üst seviyeye çıkarmaktadır (Zhang ve Zhang, 2023). Günümüzde, sürdürülebilirlik ve döngüsel ekonomi açısından, yeni yapılar inşa etmek yerine var olanları yeniden kullanmak çekici bir alternatif olarak değerlendirilmektedir. Bu sayede, mevcut yapılar ve hatta şehir bölgeleri, tarihi önemlerini korurken, aynı zamanda topluma da birçok fayda sağlamaktadırlar:

2.2. Uyarlanabilir Yeniden Kullanımın Faydaları:

- **Çevresel fayda:** Mevcut kaynakların yeniden kullanılması, inşaat sektörünün çevreye olan ağır yükünü azaltmaktadır. Mevcut yapı stokunun genelde şehir merkezlerine yakın olması ve alt yapılarının hazır olması, ekonomik bir avantajı da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, şehir merkezlerinden uzaklaşmaması, araç sirkülasyonunun azalması anlamına da gelmektedir (Dyson vd, 2016) .
- **Soyut faydalar:** Miras yapıları kültürel simgelerdir ve bunların korunmasının, toplumun refahı, yer duygusu ve dolayısıyla sosyal sürdürülebilirlik üzerinde etkileri vardır (Bullen & Love, 2011b; Dyson vd, 2016). Aidiyet duygusunun korunması, yerleşik mahallelerde daha yaygın olan sosyal ağlara erişim sağlayabildiğinden, sosyal networkun korunması kişilerin özgüven ve sağlık duygularına katkıda bulunmaktadır.
- **Ekonomik fayda:** Dyson vd, (2016), eski bir binayı uyarlamanın, yıkıp yeniden inşa etmekten, daha uygun bir maliyeti olduğunu savunmaktadır. Yeni binaların inşasının önemli miktarda hammadde ve enerji tükettiği ve yüksek karbon emisyonu yarattığı bilinmektedir. Özellikle eski yığma yapılar, genellikle daha uzun ömürlü malzemelerden oluşmakta ve bu nedenle, yeniden kullanılmaları gerçekçi bir alternatif oluşturmaktadır.
- **Estetik fayda:** “Eski” yapıların çağdaş bir tasarımla yeniden kullanıma sunulması, bu “eskimiş” yapıların, modern yaşamın bir parçası olarak takdir edilmesini sağlayabilmekte ve böylece, kültür varlıklarının kendine özgü hikâyesine saygılı yeni bir katman eklenmektedir.
- **Sürdürülebilirlik:** Uyarlanabilir yeniden kullanım stratejilerinin uygulanması, CO₂ emisyonlarını önemli ölçüde düşürmede katkıda bulunabilir. Bir yapının ömrünü uzatarak malzeme, nakliye ve enerji kullanımı ve kirliliği azaltabilir ve bununla da, sürdürülebilirliğe katkı sunabilir (Bullen & Love, 2011b; Dyson vd, 2016).

Yapılı çevrenin yeniden işlevlendirilmesi, insanlık kadar eski bir olgudur. Teorisyenlerin bu sürece bir isim vermeden çok önce, uyarlanabilir yeniden kullanım, medeniyetlerin yapılı çevresinin sürekliliğini sağlamak için akılcı ve doğal bir yol olarak uygulanmaktaydı. Mağaraların yeniden kullanıldığı gibi, savaş zamanlarında okullar, kiliseler ve diğer yapılar hastane veya yönetim binaları olarak kullanılmıştır, Osmanlı İmparatorluğu birçok kiliseyi camiye dönüştürmüş ve terk ettikleri bölgelerde ise camiler kiliseye çevrilmiştir. Eski zamanlarda bu değişiklikler, koruma dürtüsünden ziyade maddi ve zaman tasarrufu için, bazen de politik nedenlerle gerçekleştirilmiştir. Günümüzde ise binaların yeniden kullanılmasının başlıca nedenleri işlev kaybı, işlevsel eskime ve buna bağlı ekonomik, çevresel, tarihsel ve kültürel faktörlerdir (Altınoluk, 1998).

3. ARAŞTIRMA VE ANALİZ

Yapının çevresi ve kentsel bağlamın incelenmesi, yapının strüktürel analizi, zemin etüdü, yapının tarihi ve geçirdiği süreçlerin araştırılması, fiziksel ve biçimsel özelliklerin, mekânsal organizasyonun, stil ve benzeri fiziksel unsurların yanı sıra, yapının sahip olduğu değerlerin belirlenmesi hazırlık sürecinin ilk adımlarıdır. Yatırımcının ihtiyaçları ile birlikte çevrenin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel faktörlerinin de göz önünde bulundurulması, projenin başarısını arttıracaktır (Mısırlısoy ve Günçe, 2016).

3.1. “Genius Loci” (mekânın ruhu):

Kültürel miras yapıları, çevremizin karakterini ve görünümünü belirlemekte ve genellikle, insan yaşamından daha uzun süre var olmaktadır. Yapılar ve/veya yapı toplulukları, bir yeri tanınabilir kılar ve bir yerin, “genius loci”- ruh ve kimliğini belirler, bir yerin tanınmasına yardımcı olur ve kolektif hafızada yer alırlar. Bu özelliklerin anlaşılması ve korunması, tasarım ve planlamada dikkate alınmalıdır. Kentsel dönüşüm projelerinin neden olduğu hızlı değişimler, şehirlerin tanınmaz hale gelmesine ve insanlarda yabancılaşmaya neden olmaktadır. Savaşlar ve büyük doğal afetler de, şehirlerin tarihi dokusunda büyük kayıplara neden olduğu için tarihselliğe ve tarihi yapıların korunmasına olan ilginin artmasına neden olmuşlardır. Tek bir yapı dahi, kolektif hafızaya katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, mimarın yapıyı ve genel anlamda tarihi ele alış şekli, bölgenin sosyal ve tarihsel bağlamda kolektif hafızasını güçlendirmekte veya zayıflatmaktadır.

3.2. Özgünlük:

Boccardi (2018), özgünlük kavramını antik Yunan felsefesinden bir örnek olan Theseus’un Gemisi Hikayesi ile açıklar. Theseus Minotaur’u yenip Girit’ten döndükten sonra, Atinalılar zaferin sembolü olarak gemisini korumaya karar verirler. Yüzyıllar içinde, orijinal geminin eskimiş tahtaların bozulmasıyla tüm ahşap tahtaları yeni tahtalarla değiştirilmiştir. Plutark ve başkaları tarafından dile getirilen soru ise, bileşenleri birer birer ve uzun bir süre içinde değişmiş olan bir nesnenin, temelde hala aynı nesne olup olmadığıdır?

Özgün olan bir şey, ona atfedilen niteliklere gerçekten uyumlu olup olmadığı ile ilgilidir. Dolayısıyla, özgünlük nesnelere veya bireylere doğal olarak ait bir özellik değildir, daha çok onların doğasına ilişkin iddialarla ve/veya insanların onlar hakkındaki algısıyla ilgilidir. Bir başka deyişle, nesnelere kendi başlarına özgün veya sahte değildir. Nesnelere onlara atfedilen şey ile uyumlu ise, özgün sayılmaktadır. Bu nedenle, bir şeyin özgün olduğunu söylemek için, birinin onun doğası hakkında bir beyanda bulunması ve o şeyin gerçekten o doğaya sahip olması gerekmektedir (Boccardi, 2018).

Koruma bağlamında ise, bir kültür varlığının fiziksel özellikleriyle, kültürel değerleri arasında bir ayrım yapmak gerekmektedir. Fiziksel özelliklerin herhangi bir dış gözlemci olmadan var olacağı varsayılmaktadır. Ancak kültürel değerler insanlar tarafından atfedilir ve varlığı kimin değerlendirdiğine ve geçen zamana bağlı olarak değişebilmektedir. Değerler hakkındaki iddianın haklı olup olmadığını değerlendirmek için bu varsayımların doğrulanması gerekmektedir. Sonuç olarak, eğer bir kültür varlığı somut ve somut olmayan nitelikleriyle iddia edilen nitelikleri taşıyorsa ve kültürel önemi kanıtlanabiliyorsa, o zaman özgün kabul edilmektedir (Boccardi, 2018).

Dünya Miras Komitesi, kültürel mirasın tanımlanması, değerlendirilmesi ve izlenmesinde özgünlüğün temel bir unsur olduğuna dair genel bir fikir birliği olduğunu belirtmiştir (Nara, 1994). Nara Özgünlük Belgesi, Dünya Miras Listesi’ne önerilen kültür varlıklarının özgünlüklerinin incelenmesi için pratik bir temel sağlamıştır. Bir

kültür varlığının kültürel değeri, gelenekler, dil ve diğer somut olmayan miras unsurları gibi, nitelikler aracılığıyla doğru ve güvenilir bir şekilde ifade edilmesi halinde, özgünlük kriterlerini sağladığı kabul edilmektedir (Rössler, 2008).

Binalarda, özgünlük değerinin genelde ilk tasarlayan mimara özgü, sabit bir olgu olduğu düşünülebilir. Buradan hareketle, yeniden kullanım için yapılacak müdahalelerin bir özgünlük kaybına neden olabileceği varsayılabilir. Oysa pratikte (değerlere saygılı bir şekilde) yapılan müdahaleler, mevcut kimliğe yeni katmanlar ekleyebilme potansiyeline sahiptir (Upton, 2001 Orbaşlı ve Vellinga, 2020 aktarıldığı şekilde).

Nara Özgünlük Belgesi'nde (1994), kültürel çeşitliliğe saygı duyulması gerektiği ve tüm tarafların özgün değerlerinin tanınması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, Nara Belgesi, bir kültür varlığının değerine katkıda bulunan kullanım ve işlev, konum ve ortam, geleneksel yönetim sistemleri ve hatta korunacak yerin hissi ve ruhu gibi çok çeşitli maddi ve manevi nitelikleri dikkate alarak, özgünlüğün anlamının kapsamının genişletilmesini teşvik etmiştir.

Özgünlük kavramının genişletilmesi ve zamandan bağımsız olarak değerlendirilmesiyle, dünya genelindeki tüm kültür mirasının çeşitliliğini kapsayan, Batı kültürüne ait olmayan değerleri de içerebilecek bir anlayışın geliştirilmesi umulmaktaydı (Boccardi, 2018). Venedik Tüzüğü gibi, Nara Özgünlük Belgesi de entelektüel derinlik ve teori ile pratiğin yüzleşmesi için bir alan açmış ve koruma doktrinlerinde önemli ilerlemelere kültürler ve uzmanlıklar arasında diyaloga neden olmuştur (Luxen, 2019).

Kültürel mirasın tüm formlarının ve tarihsel dönemlerinin korunması, mirasa atfedilen değerlere dayanmaktadır. Bu değerleri anlayabilmemiz kısmen, değerlerle ilgili bilgi kaynaklarının güvenilirliğine bağlıdır. Bilgi kaynakları, fiziksel, yazılı, sözlü ve sembolik kaynaklar gibi mirasın niteliğini, özelliklerini, anlamını ve tarihini tanınamızı sağlayan her türlü kaynağı içermektedir. Bu kaynaklar, biçim ve tasarım, malzeme ve içerik, gelenekler ve teknikler, konum ve ortam, ruh ve duygu gibi unsurları ve diğer iç ve dış faktörleri içerebilir. Bu kaynakların kullanılması, incelenen kültür mirasının özgün sanatsal, tarihsel, sosyal ve bilimsel boyutlarının ayrıntılı bir şekilde ele alınmasına olanak tanımaktadır (Nara, 1994).

3.3. Nara-Grid

Raymond Lemaire Uluslararası Koruma Merkezi, 'Nara Grid' adı verilen bir metot geliştirmiştir. Özgünlük kavramına odaklanan van Balen (2008), Nara Özgünlük Belgesini (1994) temel alarak, mimari mirasa atfedilen değerleri kapsayan ve farklı boyutlarının ve yönlerinin belirlenmesine yardımcı olacak 'Nara-Grid'ini (Tablo 1) şekillendirmiştir. Bu kılavuz ile miras değerlerinin birçok ayırt edici boyutunun belirlenmesine olanak tanınmaktadır.

Tablo 1. Nara Grid – Özgün ve Türkçeleştirilmiş (Van Balen, 2008; çeviri: yazar)

	Ölçüt Sanatsal	Tarihsel	Sosyal	Bilimsel
Özellik				
Form ve Tasarım				
Malzeme ve İçerik				
Kullanım ve İşlev				
Gelenek, Teknik ve İşçilik				
Konum ve Ortam				
Ruh ve His				

Table 1. The Nara Grid based on the Nara Document on Authenticity

Aspects ↓	Dimensions →				
		Artistic	Historic	Social	Scientific
Form and design					
Materials and substance					
Use and function					
Tradition, techniques, and workmanship					
Location and setting					
Spirit and feeling					

Böylece miras yapının, farklı amaçlara yönelik daha geniş bir şekilde anlaşılmasını sağlayacak bir kontrol listesi sunulmuştur. Bir derecelendirme yerine, yapının farklı özellikleri, sanatsal, tarihsel, sosyal ve bilimsel boyutları gözetilerek, üzerinde düşünmeyi sağlamaktadır. Bu kılavuz sadece somut olmayan değerlerin belirlenmesinde kullanılması tavsiye edilmekte ve bir kültür varlığının, tam anlamıyla değerlendirilmesinde tek başına yetersiz kalmaktadır. Bu durum, yapının fiziksel analizine yönelik M&S yönteminin tamamlayıcısı olarak görülmelidir.

3.4. Miras Değerleri Matrisi:

2017’de, Clarke ve Kuipers tarafından, mimari eğitim alanındaki daha görsel ve tasarım odaklı bir araca duyulan ihtiyaçtan yola çıkılarak, Nara-Grid’i geliştirilmiş ve Tablo 2-3’de görülen *Miras Değer Matrisi* (Heritage Value Matrix) oluşturulmuştur.

Tablo 2. Heritage Value Matrix/ Miras Değerleri Matrisi – Özgün (Clarke ve Kuipers, 2017)

RIEGL+ → Brand+ ↓	AGE value	HISTORICAL value	INTENTIONAL COMMEMORATIVE value	NON INTENDED COMMORATIVE value	USE value	NEWNESS value	(relative) ART value	RARITY value	OTHER relevant values
SURROUNDINGS/ SETTING									
SITE									
SKIN (exterior)									
STRUCTURE									
SPACE PLAN									
SURFACES (Interior)									
SERVICES									
STUFF									
SPIRIT of PLACE									

Tablo 3. Miras Değer Matrisi –Türkçeleştirilmiş (Clarke ve Kuipers, 2017; çeviri: Yazar)

RIEGL	Yaş Değeri	Tarihi Değer	Kasıtlı Anma Değeri	Kasıtlı olmayan Anma Değeri	Kullanım Değeri	Yenilik Değeri	Sanatsal Değer	Nadirlik Değeri	Başka Değerler
BRAND									
Çevre, Ortam									
Alan									
Kabuk (Dış)									
Strüktür									
Mekan Planı									
Yüzeyler (iç mekan)									
Teknik Alt Yapı									
Şeyler									
Mekanın Ruhü									

Z

Bu çizelgede, yine yapının somut bileşenleri, soyut değerleriyle ilişkilendirilmektedir. Somut yönde Steward Brand'ın (1995) altı katmanına dayanmaktadır: bunlar alan, kabuk (dış), strüktür, mekan planı, teknik alt yapı, şeylerdir. Bu katmanlar çevre ve ortam, iç yüzeyler ve mekanın ruhu katmanları eklenerek genişletilmiştir. Çizelgede soyut değerler Alois Riegl'in (1903) diyalektik değerlerine dayanmaktadır: yaş, tarihsel, sanatsal, kullanım, yenilik değerlerinin yanında kasıtlı ve kasıtlı olmayan anma değeri. Riegl'in değerler setine ilave olarak, nadirlik değeri ve diğer değerler eklenerek geliştirilmiştir.

Nara-Grid'inden farklı olarak bu matrisin ilgili alanlarının metin ve görsellerle doldurulması gerekmektedir (Tablo 4). İlgisiz olan bölümler boş bırakılmalı ve ilave olarak öneme göre renk verilmesi okumasını kolaylaştırmaktadır. Bu şekilde, somut olmayan değerlerin tanımlanması ve fiziki yapının katmanlarıyla ilişkilendirilmesi hedeflenmektedir.

Görselleştirmenin amacı, mevcut miras değerlerine ve önem sıralamasına açıkça işaret ederek, tasarım aşamasında koruma hedefleriyle uyumlu olmayan projelendirmelerin önüne geçmektir. Mimari eğitim alanı için geliştirilmiş bu araç, bunun dışında özellikle koruma pratiğine çok aşına olmayanların kolaylıkla algılayabileceği görsel bir değerler özeti gibidir.

Tablo 4. Doldurulmuş Miras Değer Matrisi– özgün (Clarke ve Kuipers, 2017)

	AGE	HISTORIC	ART	USE	NEWNESS	RARITY	AESTHETIC
CONTEXT							
SITE							
SKIN							
STRUCTURE							
PLAN							
SURFACES							
SERVICES							
STUFF							
STORY							

■ Highly valued   ■ Heritage
■ Potentially valued   ■ Heritage

3.5. Vaka Çalışması: Teutonia Kulüp Binası, Beyoğlu-İstanbul

Yapı ile ilgili bilgiler: İstanbul ili, Beyoğlu ilçesi, Şahkulu Mahallesi, Galip Dede Cadde, No 65'te bulunan yapı, tapuda 38 pafta, 284 ada, 26 parsel sayılı yerde kayıtlıdır (Şekil 1).

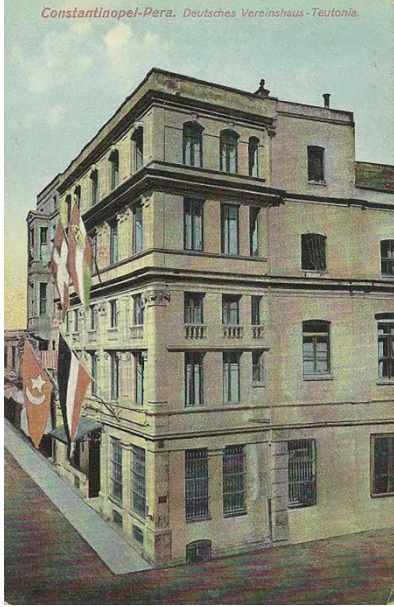
Şekil 1. Beyoğlu Haritası, 2024 (İBB)

Beyoğlu kentsel sit alanı içinde bulunan yapının parsel alanı toplam 1007,34 m²' dir. Parselin kuzey kısmında 1964 yılında bahçesine ilave edilmiş bir okul binası mevcuttur; ana bina 1897 yılında tamamlanmış olup, II. Sınıf tarihi eser niteliğindedir.

Binanın zemin kat üstü silmenin hemen altındaki yazılara göre, binanın mimarının Otto Kapp, binanın uygulamasından da Semprini ve Gaedertz' in sorumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 2-4'te binanın inşa edildiği yıl, restorasyon öncesi 2004 ile 2023'te restorasyonu tamamlandıktan sonra çekilmiş fotoğrafları yer almaktadır.

Şekil 2. Teutonia, 1897 (Teutonia Kulübü Arşivi)

Şekil 3. Teutonia, 2004 (Teutonia Kulübü Arşivi)

Şekil 4. Teutonia, 2023 (Meriç, 2023)

Teutonia Kulübü, 1847'de Alman kültürünü yaşatmak, sohbet etmek ve şarkı söylemek için Alman zanaatkarlar tarafından İstanbul'da kurulmuştur. Elli yılda yaşanan birçok yangın nedeniyle kulüp, 15 kez yer değiştirdikten sonra 1897'de bahsi geçen binanın açılışı yapılmıştır.

1912 yılındaki Balkan savaşına kadar Teutonia, prestijli "Alman Kulübü" olarak birçok etkinlik gerçekleştirmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın kaybedilmesiyle 3.12.1918'te bina, İtilaf Devletleri'nin kuvvetlerine teslim edilmiştir. Yapı, sırasıyla İngiliz Subay kulübü, astsubayların pansiyonu, İngiliz askeri örgütü YMCA'nın (Hristiyan Genç Erkekler Derneği) mekânı olarak hizmet vermiş ve zaman zaman, Rus mültecileri de ağırlamıştır (Mitteilungsblatt Nr.28, 1958; Radt, 2001).

Yapı, savaştan sonra geri alınmış, 18.01.1924 te yeniden resmi açılış yapılmış ve adı da artık "Alman Kulübü" olmuştur. Mali kaynakların yetersizliği nedeniyle, 1925'e kadar ancak zorunlu tadilatlar yapılabilmektedir. 1933'ten itibaren Nasyonal Sosyalistlerin nüfuzu ve talepleri artmış, bu da devlet fonlarının yeniden Teutonia' ya akmasına neden olmuştur. Bu sayede, 1934 yılında büyük ölçekli tadilat işleri yapılmıştır. 1938'de Almanya'dan getirilen modern bir film gösterim makinesi ve yeni bir kalorifer sistemi en önemli yeniliklerdendi.

Savaşın kaybedileceği anlaşılınca, 2 Ağustos 1944'te Almanya ile Türkiye arasındaki diplomatik ilişkiler kesilmiş ve tüm Alman ve Alman-Avusturya vatandaşları Türkiye'den sınır dışı veya enterne edilmiştir (Yozgat, Kırşehir ve Çorum) ve Teutonia Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. Dokuz yıl sonra, 12.01.1954'te bina yeniden resmen iade edildiğinde fazla hasar oluşmadığı görülmüş ve üyelerin bağışlarıyla basit onarımlar yapılarak, yeniden kullanılmaya başlanmıştır.

Binada, 1956' da Alman Denizciler Evi, 1957 de Goethe Enstitüsü, 1961 de çocuk yuvası faaliyet göstermiştir. 1964' te parselin bahçesine Deutsche Botschaftsschule (Alman Büyükelçiliği Okulu) binası inşa edilmiş, 1965' te anaokulu açılmıştır. 1960'lı ve 1970'li yıllarda birçok öğretmen, Alman Lisesi ve İstanbul Erkek Lisesi'nde

(bugünkü İstanbul Lisesi) Almanca dersi vermek için aileleriyle birlikte İstanbul'a gelmiştir. Teutonia Binası, çoğalan Alman topluluğu ile yeniden canlanmıştır: Goethe Enstitüsü ve Alman Okulu'nun etkinlikleri, Alman Denizciler Evi'nin pansiyonerleri ve ana okul öğrencileri yapıya yeniden hayat vermiştir (Maessen, 2019; Radt, 2001).

Ancak Türkiye değişmiştir; sosyo-politik alanda yaşanan birçok değişiklikler ve şehrin hızla artan nüfusu nedeniyle, kulüp hayatı yavaş yavaş sona ermeye başlamış, hatta durma noktasına gelmiştir. 1970'li ve 1980'li yılların başında yaşanan siyasi çalkantılar sırasında, 1977'de bina önünde gerçekleşen bir bombalı saldırı son noktayı koymuştur. Üyelerin azalması, binanın ihtiyacı olan bakım ve onarım işlerini zorlaştırdığından, yapı kötü bir durumda kalmıştır. 1990'lı yılların sonlarına kadar ancak bazı çok elzem onarımlar yapılabilmektedir. Yapı, 1989'da ikinci derece tarihi eser olarak tescil edilmiştir. 2008 yılında yapılan yeni bir kira sözleşmesiyle, Teutonia'nın restorasyon süreci başlamış ve bu süreç 2023'te tamamlanmıştır.

3.5.1. Binanın Plan özellikleri:

Yapı, 1897'de tamamlandıktan sonra 20. yüzyılda çeşitli renovasyonlarla ve ilave yapılarla, bazı değişikliklere uğramıştır. Günümüzde yapının brüt 2.474 m² inşaat alanı mevcuttur. Bina, iç içe geçmiş ön bina, tiyatro bölümü, orta bina ve arka bina olarak adlandırılmış, dört farklı bölümden oluşan bir yapı kompleksidir. Galip Dede Caddesine bakan ön bina, bodrum, zemin, üç normal ve bir ara kat olmak üzere, toplam 6 kattan oluşmaktadır. Ana bina ise, bodrum, zemin ve yüksek tiyatro salonu katından ibarettir. Bu kısım ile bitişik orta binada bodrum, zemin ve üç kattan müteşekkil, biraz daha farklı bir yapı bölümü mevcuttur. Arka bina ise, bodrumu olmayan iki katlı bir yapı ve üstü örtülü bir teras olarak tasarlanmıştır.

1964 senesinde, tarihi yapının arka bahçesine betonarme bir okul yapısı ve başka bir tarihte, iç bahçeye tek katlı bir betonarme yapı eklenmiştir. Tarihi kâgir yapının çok az değişikliğe uğramış taşıyıcı sistemi, yapıldığı dönemin yapım tekniğine uygun olarak orijinal tuğla duvarlar, ahşap karkaslı ve demir putrelli volta döşemelerden oluşmaktadır.

Şekil 5 Ana girişten koridorun görünümü 2017 - 2020 - 2023

3.5.2. Uygulama Çalışmaları

Teutonia Binasına, mali kaynakların yetersizliği nedeniyle yıllarca sadece en acil tamirleri yapılabilmektedir. 2000'li yılların başındaki hazırlık sürecinden yapı ruhsatının alınmasına ve nihayet ihaleye çıkılmasına kadar olan süreç, on yıldan fazla sürmüştür. Tarihi Teutonia Binasının yeni işlevle kullanılmak üzere, çağdaş ve depreme dayanıklı idari bina kullanımı için restore edilmesi işi ihale edildikten sonra uygulama, 14.05.2019 tarihinde yer teslimi ile başlamış ve 2023 yılında tamamlanmıştır. Şekil 5-9'de uygulama öncesine ve sonrasına ait fotoğraflar görülmektedir.

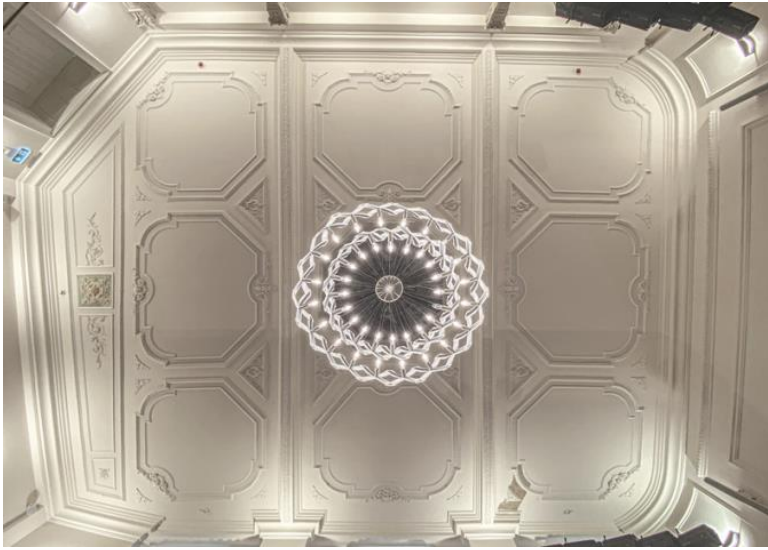

Şekil 6. Tiyatro Salonu 2019

Şekil 7. Tiyatro Salonu 2023

Özellikle güçlendirme, yangın koruma ve diğer fiziksel sorunların giderilmesinin yanı sıra, yeni işlev için mekanlarda gerekli değişikliklerin, yapının tarihi dokusunda hasar oluşturmadan yapılmasına dikkat edilmiştir.

Şekil 8. Tiyatro salonu tavan süslemeleri restorasyondan sonra

Boyaların sökülmesinden sonra ilk yapım dönemine ait süslemelerin izleri ortaya çıkmıştır. (yazar)

Şekil 9. Birinci kat ana merdiven 1980'ler (Erald Pauw arşivi) ve 2023
Duvar kaplama ve boya sökülmesinden sonra farklı dönemlere ait kalem işleri kısmen ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Teutonia Binası'nın 'Nara Grid ile değerlendirilmesi

Ölçüt	Sanatsal	Tarihsel	Sosyal	Bilimsel
Özellik				
Form ve Tasarım	Cephe, on dokuzuncu yüzyılın sonlarına ait tipik mimari detayları içeren neoklasik uslubu yansıtmaktadır ve altın orana göre tasarlanmıştır. İç kısımda ise, merdivenler, tiyatro ve Berlin Odası çok özel tasarıma sahiptir. Özgün detaylar, son uygulamada korunmuştur.	Dönemin ilk tiyatrolarından biri olarak varlığını bu restorasyondan sonra da sürdürülebilmiş ender örneklerdendir. Kütüphane işlevi de ilk yapılaş yıllarından günümüze dek sürdürülebilmştir. Beyoğlu'ndaki özgün kalmış ve sayıları gittikçe azalan bir dönem yapısıdır.	Yapı, İstanbul'daki Almanca konuşan topluluk için simge değeri taşımaktadır. Tasarımı, Alman zevklerinden çok dönemin elit sınıfın Batı Avrupa zevklerini yansıtmaktadır.	Binadaki dönemin zarif tasarımlarının orijinal doku ve formlarının korunmuş oluşu, incelenmelerine olanak sağlamıştır.
Malzeme ve İçerik	Kullanılan orijinal malzemeler görülebilmektedir ve korunabilen kısım iyi durumdadır. Yeni ilave edilen malzemeler sade ve kullanışlı olarak tercih edilmiştir. Böylece orijinal malzemelerin daha çok öne çıkması amaçlanmıştır.	Yapıldığı yıllarda, malzemeler farklı bölgelerden getirilmiştir. Örneğin çini soba, Almanya'dan getirilmiştir ve artık üretimi yoktur; çatıda farklı dönemlere ait bulunan kiremitler Marseille, Aix-en-Provence, Selanik ve Türkiye'den sağlanmıştır; örnekler çoğaltılabilir. Demiryolu projesi için gelmiş yüksek kalifikasyona sahip mimar, mühendis ve ustaların ortaya koyduğu eserin kalitesi yüksektir.	Yapım döneminde kullanılan malzemelerle yüksek kalitede bir ortam ve yapı programı ile elit sınıfın eğlence ve sosyalleşme ihtiyaçları karşılanmaktaydı. Günümüzde orijinal malzemelerle birlikte modern donanımlar için uyumlu modern malzeme ve teknoloji kullanılmıştır.	Yapının özgün strüktürü doğru analiz edilerek uygulanan güçlendirme projesi ile bu strüktürün, aynı yapı malzemeleri ve uyumlu bir teknikte güçlendirilmesi sağlanmıştır. Dönemin kargir yapı teknolojisi ve malzemeleri ve günümüze kadar gelebilen süslemeler, yine dönemin malzemeleri ile ilgili bilgileri sunmaktadır. Enerji verimliliği için özel camlar, yangın koruma ve akustik için bina yapısını bozmayacak şekilde özel detaylar üretilmiştir.
Kullanım ve İşlev	Tiyatro salonu, eski dönemlerde İstanbul için ender bulunan bir özelliktir ve yapının bu kullanımı kesintisiz sürmüştür. Sanatsal değeri olan özgün detaylar, yeni işlevinde korunarak özellikle toplanma mekanlarında biçimsel değişiklik gerektirmeyecek bir tasarım tercih edilmiştir. Toplanma mekanlarında yapılaş yıllarında hedeflenen artistik etki, günümüze taşınabilmiştir.	Binada kütüphane, bowling ve bilardo ve eskrim gibi işlevlerle, geçmişte topluluğun hobi ihtiyaçları karşılanmıştır; ayrıca geleneksel olarak, Almanca konuşan yurtdışılara sosyalleşme, yardımlaşma, ve Alman kültürünü paylaşmak ve yaşatmak amacı güdülmüştür. Kulüp ve yapısının devamlılığının kent tarihi içinde önemli bir yeri vardır.	Yapının Alman bir vakfın kullanımı sayesinde, Türk-Alman sosyal ilişkilerinin bu binada sürdürülmesi sağlanmıştır. Aktif bir şekilde bunu destekleyen programlarla, İstanbul'da yaşayan Almanca konuşan topluluk da faydalanabilmektedir. Ayrıca Alman kültürünün varlığı, kent için de bir zenginleşme unsurudur.	Tiyatro salonu ve Berlin Odasının orijinal biçimi ile korunması, dönemin tiyatro yapıları ile ilgili bilgi sunmaktadır.
Gelenek, Teknik ve İşçilik	Yapıdaki tüm detaylar özen gösterilerek, dönemin becerilerini göstermektedir.	Tiyatro teknik aksam, kısmen korunabilmiştir kısmen modernleştirilmiştir. Dönemin tekniği ile ilgili bilgi ve referans bulmak hala mümkündür. Yapı strüktürü, deprem mühendisliğini sergilemektedir; zaman içinde bozulan kısımların restorasyonda zaafiyetleri giderilmiştir.	Eski malzeme ve yapım tekniklerinin onarım ve güçlendirme işlerinde kullanılması, bu tekniklerin yaşatılması anlamına gelmektedir.	Yapım dönemine ilişkin taş, demir ve ahşap işçiliği ve tekniklerini inceleme imkanı, geçen yüzyıla ait film makinesi, çini soba vb. elemanların sergilenerek incelenmesi sağlanmıştır. Yapıda, dönemin deprem mühendisliğine dair beceri ve bilgi görülmüştür.
Konum ve Ortam	Tarihi ve turistik bir bölgenin en önemli aksı üzerinde bulunmasından dolayı, yapı karakteristik özellikleriyle bölgeye katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, geçmişten süregelen ve eklenen yeni işlevleriyle, Beyoğlu'nun kültür-sanat ekosistemine katkı sağlamaktadır.	Tarihi yarımada'dan sonra Beyoğlu bölgesi, İstanbul için ikinci öneme sahip bölgeydi. Yabancı ticaretin ve konsoloslukların burada bulunması, Beyoğlu'nu özel bir konuma getirmiştir. Alman yapısı, bu çok kültürlü ortama katkı sunmaya devam etmektedir.	Bölge, hem turistik, hem de kültürel bir sanat aksı olmasından dolayı önemlidir. 1970'li yıllardan başlayan bölgesel düşüşün yerini son yıllarda aktif bir sosyal ve kültürel yaşam almıştır. Yapı, varlığı ile estetik katkı vermekte ve yeni işleviyle bu ortama aktif olarak etki etmektedir.	X
Ruh ve His	En başta, bir kültür varlığının daha harap olmasından korunmuş olması; yapının temizlenmiş ve arınmış cephesi ve yeni işlevleriyle bölgeye gelenler için memnuniyet verici bir ortam oluşturmuştur. Bina, Beyoğlu kent kimliğinin bir parçası ve simge kültür yapısı olarak bu kimlik değerinin korunmasına katkı sağlamıştır.	Kulübün devamlılığı sağlanarak, geçmişten gelen bölgedeki yabancı ve levanten yaşamına ilişkin değerlerin sürdürülmesine katkı sunmaktadır. Beyoğlu'nun tarihinden gelen çok kültürlü sosyal yapısı, özgün kimlik dokusunun önemli unsurudur	Alman kulübün varlığına ilişkin hatıraların saklanması sağlanmıştır. 1970'li yıllardan beri aktivitesi iyice azalmış yapıda, Almanca konuşan topluluk yeniden bir araya gelme imkanı bulmuştur.	X

4. SONUÇLAR

Değerlendirme ve Sonuç:

Tarihi yapıların ruhu ve anlamı, mekânlarının farklı katmanlarında bulunmaktadır. Nara- Gridi bu multidisipliner değerleri ortaya çıkarmak için tasarlanmış bir araç olarak sunulmuştur. Nara Özgünlük Belgesinin 13. Maddesine dayanan metot ile mekânların anlam ve ruhunu belirlenebileceği ve yapılacak müdahalelere rehber olarak kullanılabilmesi iddia edilmiştir. Formu doldururken, biçim, tasarım, malzeme, içerik, kullanım, işlev, gelenek, teknik, işçilik, konum, ortam, ruh ve his unsurlarının farklı boyutlarda incelenmesi gerekmektedir. Bu değerlendirme yapı genelinde de yapılabileceği gibi, yapının her mekânı için ayrı olarak da yapılması mümkündür; eksik kalan boyut veya unsur olması durumunda, yapıya özel gerekli boyutlar çizelgeye eklenebilir. Örneğin dini yapılar için ayrı bir boyut belirlenmesi düşünülebilir. Çizelgede bazı boyutların karşılanmadığı durumlar da olabilir. O zaman, ilgili alan boş bırakılmaktadır. Sonuç olarak Nara-Gridi, yapının somut yönleriyle soyut boyutları arasındaki ilişkiyi değerlendiren bir özet olarak düşünülebilir.

Teutonia Binası için yapılan değerlendirmede (Tablo 5), artistik, tarihsel ve sosyal boyutların tüm unsurları için bir karşılık bulunduğunu ancak bilimsel boyutun bazı unsurlarının karşılığı olmadığı görülmektedir. Özellikle tarihsel ve sosyal boyut binanın değerlendirilmesinde öne çıkmaktadır.

İran'daki yerel yönetimler, yeniden kullanım projelerinde özgünlüğe ayrı bir önem verdiklerinden, özgünlük değerlendirilmesinde Nara-Grid' ini kullanmaktadır (Eshrati vd., 2017). Nara-Grid'in, İran'da ne şekilde kullanıldığı ile ilgili ayrıntılı bir bilgiye ulaşamamıştır.

Miras Değer Matrisi, görselliği ön planda olan benzer bir tablodur. Profesyonel kullanımdan ziyade mimari eğitimde konservasyon pratiğine aşina olmayanlar için tasarlanmıştır. Farklı somut boyutların ve soyut değerlerin dahil edilerek spektrumun genişletilmesi önemlidir. Matrisin görsel yapısı, kolay algılanmasını sağlamak ve uygulamayı da içeren birçok alanda gerekli bilgilerin anlaşılır bir şekilde aktarılmasına olanak tanımaktadır.

Güncel restorasyon uygulamalarında, fiziki (somut) varlıkların korunması ön planda tutulurken, somut olmayan değerlerin korunmasına sıra geldiğinde, hangi değerlerin korunması gerektiği konusunda objektif bir metoda ihtiyaç olduğuna ilişkin ortak görüşler bulunmaktadır. Kültür varlıklarının tüm yönleriyle korunabilmesi için, bu metotların Türkiye'de geliştirilmesi ve yönetmeliklere entegre edilmesi mümkün görünmektedir. Bu sayede, Fasadizm ve benzer konservasyon açısından kabul edilmesi güç uygulamaların önüne geçmek için bir araç saplanabilir.

Değerli kültür varlıklarının dönüşüm süreci ile ilgili verilmesi gereken kararlar için halen objektif bir değerlendirme yöntemi bulunmadığı anlaşılmıştır. Birbirinden çok farklı kültür varlıkları ve atfedilen değerlerin çeşitliliğini göz önünde bulundurarak, gerçekte böyle bir değerlendirmenin zor olduğu anlaşılmaktadır; ancak şeffaf ve objektif bir yöntemin geliştirilmesi tavsiye edilmektedir. Bu bağlamda, Nara-Gridi, kültür varlıklarının objektif değerlendirilmesinde kullanılmıştır. 'Nara-Grid'i özellikle, somut olmayan değerlerin ortaya konması açısından faydalı bulunmuştur ve koruma profesyonelleri ile koruma kurullarının değerlendirmelerinde kullanılabileceği düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

Aras, H. M. (2022). İşlevsel ömrünü tamamlamış endüstri mirası yapılarında uyarlanabilir yeniden kullanım: Silo yapıları [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Bilim Dalı, Ankara. YOK Veritabanı (No. 729894).

Altınoluk, Ü. 1998. Binaların yeniden kullanımı. Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.

Atmaca, G. & Reyhan, K. (2021). Adaptive Reuse in Restored Historic Buildings: A Field Study in Unye. *Journal of Interior Design and Academy*, 1(2), 82-99.

- Boccardi, G. (2018). Authenticity in the Heritage Context: A Reflection beyond the Nara Document. *The Historic Environment: Policy & Practice*, 10(1), 4–18.
<https://doi.org/10.1080/17567505.2018.1531647>
- Brand, S. (1995). *How buildings learn: What happens after they're built*. London: Penguin Books.
- Bucak, E. N.(2023). Enerji verimli bina tasarım stratejileri kapsamında uyarlanabilir yeniden kullanım sürecinin değerlendirilmesi: Geleneksel Şanlıurfa evi örneği [Yüksek Lisans Tezi]. Çankaya Üniversitesi. İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Bilim Dalı). YOK Veritabanı (No. 833464).
- Bullen, P.A.(2007). Adaptive reuse and sustainability of commercial buildings. *Facilities* 25, 20–31.
- Bullen, P.,& Love, P., (2011a). A new future for the past: a model for adaptive reuse decision-making. <https://doi.org/10.1108/20441241111143768>
- Bullen, P., & Love, P., (2011b). Factors influencing the adaptive re-use of buildings. *Journal of Engineering, Design and Technology*, 9, 32–46.
- Cantacuzino, S. (1975). *New uses for old buildings*. London: Architectural Press.
- Clarke, N.J. & Kuipers, M.C. (2017). Introducing the heritage value matrix: Connecting matter and meaning in built heritage. In M.Menezes, D. Rodrigues, C ve Delegado Rodrigues, et al. (Eds.), *Intangibility Matters: International conference on the values of tangible heritage* (pp.207-2016). Lisbon: Laboratório Nacional de Engenharia Civil, I. P.
- Douglas, J.,(2006). *Building Adaptation*. Routledge.
- Dyson, K., Matthews, J. & Love, P.E.D.(2016), "Critical success factors of adapting heritage buildings: an exploratory study", *Built Environment Project and Asset Management*, Vol. 6 No. 1, pp. 44-57. <https://doi.org/10.1108/BEPAM-01-2015-0002>
- Erdoğan, B.G., (2022). Planlama Sürecinde Uyarlanabilir Yeniden Kullanım için Karar Modeli [Doktora Tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Erkoç, G., (2022). Sanat galerileri olarak alanların uyarlanabilir yeniden kullanımı: İstanbul Beyoğlu örneği. (Yüksek Lisans Tezi). İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Bilim Dalı). YOK Veritabanı (No. 752187).
- Eshrati, P., Fadaei Nezhad Bahramjerdi, S., Eftekhari Mahabadi, S., & Azad, M.(2017). Evaluation of Authenticity on the Basis of the Nara Grid in Adaptive Reuse of Manochehri Historical House Kashan, Iran. *International Journal of Architectural Research: ArchNet-IJAR* 11, 214.
- Geyyas, L. F.(2019). Gaziantep tren istasyonu ve çevresi özelinde demiryolu yapılarının uyarlanabilir yeniden kullanım önerileri [Yüksek Lisans Tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul. YOK Veritabanı (No. 598602).
- Giebeler, G.(2009). *Definitions, Refurbishment Manual: Maintenance, Conversions, Extensions*, ed. J. Liese, Birkenhauser: Basel, Boston & Berlin.
- Gül, H.(2023).Yapıların Uyarlanabilir Yeniden Kullanımı: Konya Otogar Binası için Analizler [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Konya. YOK Veritabanı (No. 807901).
- ICOMOS, Nara Özgünlük Belgesi, Nara, 1994.

ICOMOS, International charter for the conservation and restoration of monuments and sites, Venedik Tüzüğü, 1964.

Jokilehto, J.(2002). A History of Architectural Conservation. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.

Luxen, J.-L. (2019, December). The Nara document: its achievement and its limits. ICCROM. https://www.iccrom.org/sites/default/files/publications/202005/convern8_05_jlluxen_ing.pdf

Mısırlısoy, D.,& Günçe, K.,(2016). Adaptive reuse strategies for heritage buildings: A holistic approach. *Sustainable Cities and Society* 26, 91–98.

Machado, R.(1976) Old Buildings as palimpsest. Towards a theory of remodeling. *Progressive Architecture*, 11

Maessen, E. (2019, January 1). Building Beyoğlu. [http://books.google.ie/books?id=KvMryAEACAAJ&dq=Maessen,+J.+M.+A.+H.+\(2019\).+Building+Beyo%C4%9Flu:+Histories+of+place+in+a+central+district+in+Istanbul.&hl=&cd=1&source=gbs_api](http://books.google.ie/books?id=KvMryAEACAAJ&dq=Maessen,+J.+M.+A.+H.+(2019).+Building+Beyo%C4%9Flu:+Histories+of+place+in+a+central+district+in+Istanbul.&hl=&cd=1&source=gbs_api)

Mitteilungsblatt Nr. 28 (1958). Teutonia Kulüp Arşivi.

Mısırlısoy, D., Günçe, K., 2016. Adaptive reuse strategies for heritage buildings: A holistic approach. *Sustainable Cities and Society* 26, 91–98.

Mohamed, N., & Alauddin, K.(2016). The Criteria For Decision Making In Adaptive Reuse Towards Sustainable Development. *MATEC Web of Conferences* 66, 00092.

Orbaşlı, A., & Vellinga, M.(2020). *Architectural Regeneration*. John Wiley & Sons.

Plevoets, B., & Van Cleempoel, K. (2013). Adaptive reuse as an emerging discipline: an historic survey. In G. Cairns (Ed.), *Reinventing architecture and interiors: a socio-political view on building adaptation* (pp. 13-32). London: Libri Publishers

Plevoets, B. (2014). *Retail-Reuse: an interior view on adaptive reuse of buildings* [Doktora tezi]. Hasselt Üniversitesi, Mimarlık ve Sanat Fakültesi, Belçika.

Radt, B.(2001). *Geschichte der Teutonia*. İstanbul: Orient-Institut.

Riegl, A. (1928). *Der Moderne Denkmalkultus: Sein Wesen und seine Entstehung*, Gesammelte Aufsätze, ed Dr. Benno Filser Verlag: Augsburg-Wien.

Robilgli, M.(2017). *The Adaptive Reuse Toolkit: How Cities Can Turn Their Industrial Legacy into Infrastructure fir Innovation and Growth*. In *Urban and Regional Policy Paper: The German Marshall Fund of the USA (GMF)*

Rössler, M.(2008). Applying Authenticity to Cultural Landscapes. *APT Bulletin: The Journal of Preservation Technology*, 39(2/3), 47-52 pp. <https://www.jstor.org/stable/25433952>

Schittich, C.(2012). *Building in Existing Fabric*. Walter de Gruyter.

Upton, D.(2001). Authentic Anxieties. In N. Asayyad, ed. *Manufacturing Heritage, Consuming Tradition: Global Norms and Urban Forms in the Age of Tourism*. London Routledge. Pp.298-306.

Uyumaz, F. E.(2023). Uyarlanabilir yeniden kullanılan endüstriyel yapıların sel riski değerlendirilmesi için bir yaklaşım [Yüksek Lisans Tezi], Gazi Üniversitesi, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Ankara. YOK Veritabanı (No. 841978).

Van Balen, K.(2008). The Nara Grid: An Evaluation Scheme Based on the Nara Document on Authenticity. Association for Preservation Technology International (APT) 39, 39–45.

Zhang, Y., & Zhang, Q.(2023). A model approach for post evaluation of adaptive reuse of architectural heritage: a case study of Beijing central axis historical buildings, Heritage Science, 11. <https://doi.org/10.1186/s40494-023-00902-x>

Zakieh, L.(2022). Adaptive Reuse as a Strategy for Conserving the Industrial Heritage Buildings [Yüksek Lisans Tezi], Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi, Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul. YOK Veritabanı (No. 748592).

TEŞEKKÜR ve BEYANLAR / ACKNOWLEDGEMENT and DECLARATIONS

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır. “Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır. Yapılan çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

***Not:** Bu makale, İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Koruma ve Restorasyon Tezli Yüksek Lisans Programı’nda, Doç. Dr. Öğr. Üyesi Leyla Suri danışmanlığında, F. Yasemin Saygıner tarafından yürütülecek olan, “ Kültür Varlıklarının Uyarlanabilir Yeniden Kullanımı: Teutonia Binası Örneği ” başlıklı yüksek lisans tezinin ön çalışmalarından yararlanılarak hazırlanmıştır.*